

Bemoedigen duidt op gebrek aan moed en onderstelt zelfs, dat de persoon terneergeslagen is door ondervonden teleurstelling; de moed moet dus verlevendigd en opgewekt worden.

Moed geven is het zwakste van de drie laatste werkwoorden; het kan zowel van zaken als van personen uitgaan, evenals:

Moed inboezemen, dat doet denken aan een hogere graad van moed; het kan geschieden door daden of woorden en is deftiger dan **moed geven**.

Moed inspreken geschiedt alleen door personen, met woorden. *De behaalde prijs moedigde de knaap zeer aan. Uw toespraak moedigde hem aan om nog meer zijn best te doen.*

Niet zo zeer onze vorderingen, als wel onze ijverige pogingen om te vorderen op de weg der ware deugd, moeten ons bemoedigen. Uw woord heeft mij bemoedigd.

Hij zegde, dat hij zijn vader een brief ging schrijven, hem troosten, hem moed geven. Dat geeft een burger moed.

Het voorbeeld van de veldheer boezemt de soldaten moed in.

Hij liet zich op de wal dragen, om de zijnen moed in te spreken.

85. AANNEMEN, ONTVANGEN, AANVAARDEN.

In het bezit van iets komen.

Aannemen veronderstelt dat men iets, dat ons door een ander aangeboden wordt, vrijwillig in bezit neemt.

Bij **ontvangen** ontbreekt de gedachte aan vrijwilligheid; het onderstelt meer een lijdelijk in bezit komen, waarbij men dus zelf niet werkdadig behoeft te zijn.

Aanvaarden drukt wel een vrijwillig inbezitnemen uit, maar duidt er ook op, dat die aanvaarding zekere plichten voor ons meebrengt.

Het bedrag, dat voor het huis geboden werd, is door de verkoper aangenomen. Men moet in de handel ook het vuile geld aannemen.

Hij had aan de Bank honderd frank te veel ontvangen. Zij heeft een mooi geschenk ontvangen.

Hij heeft het voorzitterschap aanvaard. De 13^e juli is hij aangekomen en heeft toen het opperbevel over het leger aanvaard.

86. AANNEMEN, OPNEMEN.

Bij zich ontvangen, tot zich nemen.

Aannemen duidt op een bepaalde betrekking van de aannemer tot de persoon, die aangenomen wordt.

Opnemen onderstelt meer het in hogere of betere omgeving brengen van hetgeen men in lagere conditie gevonden heeft.

Hij stemde te veel met mij in, om hem niet tot een vertrouwd vriend aan te nemen. Zij hebben die jongen als kind aangenomen. De directeur zal nog enige nieuwe bedienden aannemen.

Hij werd in hun kring opgenomen. Hij aarzelde geen ogenblik om de vondeling in zijn huis op te nemen.

87. AANPOTEN, AANPLANTEN, AANKWEKEN, AANTELEN.

Duiden werkzaamheden aan, die de vermeerdering van gewassen ten doel hebben.

Aanpoten en **aanplanten** duiden het allereerste werk aan, het in de grond brengen van hetgeen ontkiemen of verder opgroeien moet; men laat in 't midden, of men er later nog zorg aan besteedt en slaagt.

Aanpoten wordt gezegd van grotere zaden (bonen e. d.), van knolwortels, die in de grond gelegd worden, en van bomen, wier wortels in de grond gestoken worden.

Aanplanten wordt gezegd van jonge plantjes of stekjes, die boven de grond uitsteken en die men met het onderende in de grond brengt.

Aankweken en **aantelen** omvatten al de werkzaamheden, die nodig zijn om de planten of bomen tot volle wasdom te brengen.

Aankweken heeft meer betrekking op de zorg, die men besteedt om het doel te bereiken en veronderstelt ook meer kennis en ervaring dan **aantelen**, dat slechts ziet op het oogmerk, zonder enige bijgedachte.

Ofschoon men veel aardappelen aangepoot en veel kool aangeplant had, was de oogst schraal.

Deze bloemist legt zich vooral toe op het aankweken van tulpen en hyacinten.

Deze vruchten worden nog slechts weinig aangeveld.

88. AANRAKEN, AANROEREN, AANSTIPPEN.

Terloops vermelden.

Aanraken wordt enkel nog gebruikt met de bijgedachte, dat het gaat over een onderwerp, waarop iemand gevoelig is en waarvan het bespreken licht tot onaangenaamheid zou kunnen leiden. Het kan al dan niet met opzet gebeuren en veronderstelt een korter vermelding dan **aanroeren**.

Aanroeren is het gewone woord; het is meer opzettelijk iets in 't voorbijgaan vermelden, even gewag van iets maken.

Aanstippen onderstelt slechts een zeer korte vermelding; het is eigenlijk alleen het zetten van een stip bij de bedoelde zaak, om er de aandacht op te vestigen, doch zonder er zich verder over uit te laten. Bovendien wordt het vooral gezegd van verschillende zaken, die in zekere volgorde bij elkaar behoren en een voor een met een enkel woord worden aangeduid.

Toen men dat punt maar even aanraakte, werd hij boos. Raak dat gezichtpunt liefst niet aan. Mag ik u verzoeken, dat onderwerp in dit gezelschap niet aan te raken?

De zaak werd slechts van ter zijde aangeroerd. Gij moet dat tedere punt niet aanroeren. Eer ik hiervan afstap, moet ik een andere dwaling aanroeren.

Bekende feiten behoeft men slechts even aan te stippen. De volgende artikelen zal ik nog aanstippen. In de voorrede had ik aanvankelijk het een en ander aangestipt.

89. AANRECHTEN, OPDISSEN, TOEBEREIDEN.

Een maaltijd gereed maken.

Aanrechten is eigenlijk de toebereide spijzen in de schotels enz. in orde brengen en gereedmaken om te worden opgedist. Het wordt bij uitbreiding ook wel gezegd van het opdissen zelf.

Opdissen is het plaatsen van de schotels of spijzen op de tafel. **Toebereiden** heeft meer betrekking op de voorbereidselen, welke daaraan vooraf moeten gaan.

In die dagen werden ook wel maaltijden aangerecht, waarop althans de matigheid niet voorzat. Hoe dikwijls zal men aanrechten?

Onder andere gerechten die opgedist werden, is ook een gebraden

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

